

הטלוויזיה היא השלטון עצמו

הרבה מבכים את האי-נוחות הנובעת מהעדר חיים חברתיים ותרבותיים מאורגנים מחוץ ל"מרכז הרע" בפריפריות ה"טובות" (הנראות כמו מגורים חסרי ירק, חסרי שירותים, חסרי עצמאות ויחסים אנושיים ממשיים). זהו בכי רטורי. אילו היה קיים מה שמבכים אותו כנעדר מן הפריפריה, גם הוא היה מאורגן בידי המרכז. זהו אותו מרכז, שבשנים אחדות הרס את כל התרבויות הפריפריאליות, תרבויות שבאמצעותן, עד לפני כמה שנים, הוכטחו חיים משלהן, חופשיים במהותם, גם לפריפריות היותר עניות ועלובות.

שום צנטרליזם פאשיסטי לא הצליח לעשות את מה שעשה הצנטרליזם של חברת הצריכה. הפאשיזם הציע מודל, ריאקציוני ומונומנטאלי, שנשאר בגדר "מלים מתות". התרבויות הפרטיקולריות השונות (של האיכרות, של התת-פרולטריון ושל מעמד הפועלים), המשיכו, ללא הפרעה, להיות נאמנות למודלים העתיקים שלהן: הדיכוי הוגבל להשגת הסכמתן עם המלים. היום, ההפך הוא הנכון, ההסכמה עם המודלים הכפויים בידי המרכז היא טוטאלית וחסרת תנאים. המודלים התרבותיים הממשיים מוכחשים. ההמרה הושלמה. אפשר, אם כן, לומר שה"סובלנות" של האידיאולוגיה הנהנתנית הרצויה לשלטון החדש היא הגרועה ביותר מכל סוגי הדיכוי של המין האנושי. איך התאפשר ביצועו של דיכוי כזה? באמצעות שתי מהפכות פנימיות בארגון הבורגני: מהפכת התשתית והמהפכה של מערכת המידע. הכבישים, התובלה וכו' כבר קירבו מאוד את הפריפריה למרכז, בבטלם כל מרחק פיזי. אבל המהפכה של מערכת המידע היתה עוד יותר רדיקלית והחלטית. באמצעות הטלוויזיה הביא המרכז להתבוללות של הארץ כולה, שהיתה מבחינה היסטורית בעלת הבדלים רבים ועשירה בתרבויות מקוריות. המרכז החל במיזוג הרסני של כל אותנטיות וממשות. המרכז כפה, כמו שאמרתי, את המודלים שלו: המודלים הרצויים לתיעוש החדש, שאינו מסתפק יותר ב"אדם צרכן", אלא דורש דחייה של כל האידיאולוגיות, זולת זו של הצריכה. הנהנתנות הניאו-חילונית מתעלמת בצורה עיוורת מכל ערך הומניסטי.

האידיאולוגיה הקודמת שהתקיימה ברצונו וכפייתו של השלטון היתה,

כידוע, הדת: למעשה, הקתוליות היתה באופן פורמלי התופעה התרבותית היחידה ש"איחדה" את האיטלקים. עכשיו הקתוליות הפכה ליריבה של התופעה התרבותית החדשה ה"מאֶחָדָת" – הנהנתנות של ההמונים: וכריבה שלו, השלטון החדש התחיל לפני כמה שנים בחיסולה. אין למעשה שום דבר רליגיוזי במודל של "הגבר הצעיר" ו"הבחורה הצעירה" המוצע ונכפה בידי הטלוויזיה – אלו הן שתי דמויות המעריכות את החיים רק באמצעות מוצרי הצריכה שלהן (וכמובן, הם עדיין נוסעים למיסה ביום א', במכונית). האיטלקים קיבלו בהתלהבות את המודל החדש שהטלוויזיה כופה עליהם, על פי הנורמות של "תפוקה" יצירתית של הרווחה (או מוטב, הגאולה מהעוני). הם קיבלו את זה: אבל האם הם באמת מסוגלים להגשים את המודל הזה?

לא. או שהם מגשימים אותו באופן חומרי רק בחלקו, וכך הופכים לקריקטורה של המודל, או שאינם מצליחים להגשימו אפילו במידה מינימאלית, עד שהם הופכים לקורבנותיו. תסכול או אפילו חרדה נשטתית הם כבר מצבי נפש קולקטיביים. לדוגמא, עד לפני כמה שנים, כיבדו התת־פרולטרים את התרבות ולא התביישו בבערותם. אדרבא, הם התגאו במודל העממי האנאלפבתי כחלק ממסתורי המציאות. הם היו מסתכלים בזלזול חצוף מסוים על ה"ילדים הטובים של אבא שלהם", הזעיר בורגנים, ונבדלו מהם גם כאשר נאלצו לשרתם. עכשיו, להיפך, הם מתחילים להתבייש בכורותם: הם המירו את המודל התרבותי שלהם (הצעירים ביותר כבר אינם זוכרים אותו, לגמרי איבדו אותו) והמודל החדש שהם מנסים להעתיק אינו כולל את האנאלפבתיות ואת החיספוס. הנערים התת־פרולטרים – המושפלים – מוחקים מתעודות הזהות את מקצועם, כדי לכתוב במקומו את התואר "סטודנט". כמובן, מאז התחילו להתבייש בכורותם, הם התחילו גם לזלזל בתרבות (מאפיין זעיר־בורגני, שרכשו מתוך חיקוי). בו בזמן, הנער הזעיר־בורגני, כשהוא מתאים את עצמו למודל "הטלוויזיוני", הופך באופן מוזר למחוספס ובלתי מאושר. אם התת־פרולטרים התברגנו, הבורגנים הפכו לתת־פרולטרים. התרבות שהם מייצרים, בהיותה בעלת אופי טכנולוגי ופרגמטי, מונעת מ"האדם הישן" שעדיין נמצא בתוכם להתפתח. מכאן בא סוג של כיוון הכישורים המוסריים והאינטלקטואליים

האחריות של הטלוויזיה לכל זה היא עצומה. לאו דווקא כ"אמצעי טכנולוגי" אלא בהיותה מכשיר שלטוני והשלטון עצמו. היא לא רק מקום שדרכו עוברים המסרים, אלא מרכז המייצר מסרים. היא המקום, שבו הופכת לקונקרטית מנטליות, שאחרת לא היתה מוצאת לה מקום. דרך הרוח של הטלוויזיה, מתגלה באופן קונקרטי רוחו של השלטון החדש.

אין ספק (רואים את זה בתוצאות) שהטלוויזיה היא סמכותית ורכאנית במידה חסרת תקדים. העיתון הפאשיסטי והכתובות המוסולינאיות על הבניינים סתם מצחיקות: כמו המחרשה לעומת הטרקטור. הפאשיזם, אני רוצה לחזור על כך, לא הצליח אפילו לשרוט את נפשו של העם האיטלקי: הפאשיזם החדש, באמצעות התקשורת והמידע (במיוחד הטלוויזיה), לא רק שרט אותה, אלא גם קרע אותה, אנס אותה, זיהם אותה לתמיד...

קוריירה דלה סרה 21.9.1973

מאיטלקית אנה דייקסטרו